

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značil. vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 106 • Maribor, sobota, dne 16. septembra 1939 • Leto XIV

Naš sporazum in naša nevtralnost

Sporazum je beseda, ki ima jako lep pomen. Če smo se s kom sporazumeli, smo postali prijatelji z njim in smo mu pravični kakor sami sebi. Želimo mu dobro in čuvamo z njim svoje in njegove interese.

Taka skupnost pomeni našo enotnost, kar zbuja tudi pri nasprotnikih našo veljavo in naš ugled, ne le doma, ampak tudi zunaj.

Vnela se je vojna furija z nedoločnim ciljem. V tej psihološki krizi žele mnoge države, zlasti male, ohraniti svojo nevtralnost, ker je vojna veliko zlo, ki ga je treba zmetavati in preprečiti. Med temi državami je tudi Jugoslavija, katere vlada je razglasila nevtralnost v sedanji vojni. Enotnost države je v tem vprašanju velika moralna sila, ki omiljuje za nas nevarnost vojne. — Seveda je nevtralnost treba ščititi s tem, da se vzdržimo vsakršnih akcij tako državnih kakor osebnih, ki bi utegnile nasprotnikom služiti, da jih smatrajo za izzivanje. Vojna je v teku, miru in človeštvu bo koristil le tisti, ki se potrudijo, da se zlo ne razširi in ne poplavi morda vso Evropo. Temu namenu služi nevtralnost, ki jo lahko igrata prav nedolžne enunciacije ali manifestacije za to ali ono stran.

Nikakor se pa s tem ne odrekanje svojim načelom, da je mir mogoč in potreben brez vojne. Ne preklicujemo svoj politiko za miroljuben sporazum, za sodelovanje narodov, ki popolnoma izključuje vsakršne nasilne imperijalistične akcije od katerekoli strani, ker vemo, da niso potrebne in so navadno nečloveške.

Sporazum med narodi in njihovo sodelovanje je princip razuma, demokracije in svobode, ki je edina forma v občejanju med ljudmi in med narodi, o kateri lahko trdimo, da je temelj civilizacije in vredna človeka.

To najvišje načelo nam ostane sveto tudi v kritičnem trenutku in zaradi tega moramo mednarodne dogodke in tako tudi krvavo vojno presojati samo s tega stališča.

Želimo, da ohrani naša država svojo nevtralnost, ker bo zlo le še večje, če potegne krvavi ples v svoj vrtinec več in več držav. Sicer smo pa za čimprejšnjo sklenitev potrebnega miru in oživotvorenje prijateljskega mednarodnega sodelovanja, ki se naj doseže pod geslom:

Vrnite človeku njegovo človeško dostojanstvo!

Začasno narodno predstavništvo

Vlada namerava imenovati neke vrste začasno narodno predstavništvo, neke vrste širši odbor, ki bo pregledoval in sankcioniral zakone vlade, dokler se ne sestane novoizvoljeno narodno predstavništvo.

Komisija za prenos kompetence na dravsko banovino

»Slovenec« poroča, da je ministrski predsednik D. Cvetković določil komisijo za prenos poslov od centralne vlade na dravsko banovino v smislu uredbe o banovini Hrvatski.

V komisiji so minister Mihajlo, Konstantinović, dr. Krek in podban dr. Majcen.

Nemčija ima pod orožjem 130 divizij

Inozemski vojaški strokovnjaki zatrjujejo, da ima Nemčija pod orožjem 130 divizij in od teh 80 do 90 na Poljskem.

Na Poljskem boji brez prestanka

Poljaki trdijo, da so zaustavili nemški pohod na Varšavo in prisilili Nemce k umiku

Na Poljskem trajajo boji brez prestanka, da se je vreme poslabšalo in dežuje.

Poljsko vojno poročilo posveča glavno pozornost dogodkom na bojiščih okrog Varšave.

Na zapadu od Varšave se nahaja poljska armada, ki se je umaknila iz Poznania. To armado so Nemci po lastnem zatrjevanju že obkolili. Pokazalo pa se je, da so bile te vesti preuranjene. Domneve nemškega vojnega poveljstva bi se bile izpolnile, ako bi bile nemške čete zavzele Varšavo, v katero so prvotno prodrle z južozapada, potem pa so se morale umakniti na 10 do 30 km od mesta. Na ta način je poznanska poljska armada dobila stik z Varšvo in je prebila obroč.

Poznanska armada je po vzpostavitvi zveze z Varšavo zavzela svoje pozicije vzdolž levega brega Visle, ki teče od Varšave proti zapadu do Vloclavka in se utrdila tudi pri trdnjavi Kutno, južno od trdnjave pa je udarila na Lodž, središče tekstilne industrije, ki ga je poljska vojska na svojem umiku prvotno prepustila Nemcem, in ga zopet zasedla.

Severno od Varšave, ob izlivu Buga v Varšavo, trdijo Nemci, da so zavzeli trdnjavo Modlin.

Poljsko poročilo nadalje zatrjuje, da se je posrečilo zaustaviti nemško armado tudi severovzhodno od Varšave, ki je prodirala že preko reke Bug in jo prisiliti, da se umakne nazaj proti levemu bregu Buga. Poljsko vojno poročilo je protivno nemškemu, ki je trdil, da so nemške čete dospele severovzhodno od Varšave do proge Varšava—Byalostok in jo prekoračile. Poljaki namreč zatrjujejo, da je mesto Lomža, ki leži 50 km severno od te proge, še vedno v njihovih rokah, dočim so Nemci trdili obratno in to že pred osmimi dnevi.

Z istega bojišča pa pravijo nemška poročila, da so v severnem kolenu Buga, t. j. tam, kjer vodi železniška proga Varšava—Byalostok preko reke Bug, zajeli 18. poljsko divizijo, s štabom vred in vjeli 6000 Poljakov, ter da prodirajo ob desnem bregu reke Buga proti Brest-Litovskemu.

Namen je vsekakor, da obkrožijo Varšavo v velikem loku.

Kajti v trenutku, ko poskušajo prodirati ob Bugu proti Brest-Litovsku, silijo njihove čete južno od Varšave preko Visle, proti železniški progi Varšava—Siedlce—Brest-Litovsk.

Ako se bo ta manever Nemcem po-

srečil, potem bi bile armade, ki so zbrane okrog Varšave, v resnici vjete.

Med tem pa ni popolnoma jasno, kakšno vlogo bo lahko igrala poznanska armada, ki je prodrla preko Lodža Nemcem v bok in ogroža njihov pohod iz smeri Radoma (v severovzhodni smeri) preko Visle na Siedlce in dalje proti Bugu.

Še vedno je upravičena domneva, da so na jugu Varšave prekoračile Vislo samo motorizirane nemške čete, ki jim armada ne more tako hitro slediti.

Položaj na jugu

Boji na Poljskem so razdeljeni v dva sektorja, na sektor okoli Varšave in na južni sektor, v katerem nastopa nemška armada proti Przemyslu in Lvovu, ozir. severno od Lvova, kjer se v poročilu nemškega poveljstva omenjata kraja Rawa Ruska in Tomašev.

Po poljskih zatrilih prodirajo v tem ozemlju nemške motorizirane čete, ki pa bodo v nepretrdnem terenu in odrezane od glavne nemške armade, zlasti v času deževja, skoro prisiljene na umik.

Namen teh nemških operacij je, da se polaste poljskih petrolejskih vrelcev v okolici Borislavova in da čim bolj ovirajo tudi vsako zvezo Poljske z Rumunijo.

Poljaki se bore z izredno hrabrostjo

Tuji vojaški poročevalci pripovedujejo, da se Poljaki bore z izredno hrabrostjo in proti veliki premoči. Kajti nemška armada je z vso silo navalila na Poljsko in je poljska armada izpostavljena glavnemu udaru svežih nemških sil. Vsa Poljska je več ali manj ravnina, na kateri je mogoča uporaba motoriziranih sil v velikem obsegu.

Toda nemška armada po mnenju inozemskih opazovalcev črpa prekomerno svoje sile.

Položaj na bojiščih še ni docela jasan, ker so fronte še vedno v gibanju in je očitno tudi namen nemškega armadnega vodstva, da prepreči vsako ustalitev fronte. Zaveznik Poljakov utegne postati vreme, ker bi na razmočenem terenu obtičali vsi motorizirani odredi in tudi težka artiljerija.

Poljsko vojno poročilo trdi, da je poljska poznanska armada pri trdnjavi Kutno (zapadno od Varšave) uničila dve nemški diviziji in vjela 1000 Nemcev.

Gdynia se je udala

Poljsko pristaniško mesto Gdynia se je šele 14. t. m. udalo nemškim oblegovalcem. Nemci sami priznavajo izredno hrabrost poljske vojske.

Kdaj bi se sklenil mir?

Angleško mnenje.

Diplomatični dopisnik glasila delavske stranke »Daily Herald« poroča, da je govoril s članom angleške vlade in pravi:

»Kakršnokoli mirovno ponudbo bi Nemčija stavila, ne bi dovedla do pogajanj, dokler se ne izvrše glavni principi, in to je popolna neodvisnost in teritorialna nedotakljivost Poljske, ki se mora upostaviti. Istotako je bistven pogoj za mirovna pogajanja, da Češka postane kot svobodna in samostojna država. Nemška vlada...

Saarbrücken obkoljen

Na zapadu prodirajo Francozi v nemško ozemlje

Nemška poročila priznavajo vdor francoske armade na nemško ozemlje pri Saarbrücknu in dalje proti severu ob toku reke Saare.

Francozi in Angleži, ki se bore na tem predelu fronte postopajo zelo sistematično, ker morajo sproti uničevati utrdbe Siegfriedove linije. Mesto Saarbrücken, važen nemški industrijski center, je že popolnoma odrezan od zaledja.

Tik ob tromeji Francija — Nemčija — Luksemburška pa so Nemci poskusili napad med rekama Saaro in Moselo v smeri proti Siercku, ki leži na francoskem ozemlju. Toda morali so se umakniti in Francozi so že prekoračili reko Moselo ter napredujejo proti reki Saari na zapadu, tako da bo ozemlje severno Saarbrückna, med rekama

Mosela in Saara, skoro vse v francoskih rokah. Posed tega ozemlja je važna, ker Nemci ne morejo obstreljevati krajev za Maginotovo linijo.

Potek bojev na zapadu kaže, da imajo Francozi ne samo izvrstno topništvo in ostalo motorizirano orožje, ampak tudi izredno dobro taktiko. Pri bojih na zapadu se bo pokazalo, ali je mogoče z modernim orožjem nadvladati sodobno zgrajen trdnjavski sistem.

Razstrelitev železniške proge Perl—Trier

Nemci so razstrelili lastno železniško progo Perl—Trier, da onemogočijo napredovanje Francozov. Posamezne kose razstreljene proge je vrglo tudi na luksemburško ozemlje.

Vojna na morju

Angleško vojno poročilo govori tudi o vojni na morju in pravi, da je blokada Nemčije na oceanih postala dejstvo. 1.105.000 ton nemške trgovske mornarice je internirane v lukah nevtralnih držav, ali pa se zaplenjene ladje nahajajo v angleški in francoski posesti.

Morja so očiščena piratskih ladij, ki so jih Nemci oborožili s topovi. Položaj je precej drugačen kot l. 1914, ko sta ladij »Graf v. Spee« in »Emden« ogrožali morja.

Francoski in angleški trgovski parniki so sedaj vsi oboroženi s topovi in sposobni, da se zoperstavijo tudi podmornicam.

Boj proti podmornicam je doslej prinesel že mnogo praktičnih uspehov. V celoti sodijo, da razpolaga Nemčija z okrog 60 podmornicami, od teh pa je

samo pet sposobnih za daljše vožnje.

Nemška vlada je sedaj tudi s svoje strani obvestila vlade nevtralnih držav, da bo smatrala celo vrsto predmetov, ki lahko služijo v vojne svrhe, za vojno konterbando in da bo take tovore ali zaplenila ali pa ladje enostavno potopila.

Roosevelt sklicuje kongres

Za neodvisnost ali podpiranje vojskujočih se držav.

Roosevelt sklicuje dne 21. t. m. kongres obeh zbornic Zedinjenih držav. — Borba med nevtralci in intervencionisti je velika. Kongres in senat pokažeta ali je močnejša politika ali trgovski duh Američanov, ki jim je mir sicer peta briga.

Pozdrav delegatom in poverjenikom „Delavske Politike“!

V nedeljo se bodo zbrali v Celju poverjeniki »Delavske Politike« na konferenco, na kateri bodo zaslišali poročila o stanju lista in potem napravili potrebne sklepe, ki se tičejo njegovega nadaljnjega vzdrževanja in razširitve ter dali smernice uredništvu.

»Delavska Politika« je last socialističnega delavskega gibanja, od njega vzdrževana in zato tudi edino le od njega odvisna.

Poverjeniki, ki se zbirajo vsako leto na konferenci v Celju, so štab, na katerem sloni vsa organizacija, ki je potrebna v zvezi z listom, pa tudi odgovornost in inicijativa.

Brez poverjeniškega kadra bi »Delavske Politike« ne bilo in delavstvo bi bilo brez svojega glasila. Tako pa se je poverjeniški kader v najtežjih časih, ki jih je preživljalo delavsko socialistično gibanje, v dobi diktature, sijajno obnesel. Njegova zasluga je, da je delal na terenu, pridobival naročnike, izterjal zamudnike in skrbel za redno obračunavanje naročnine ter tako uresničil načrte, ki so se zdeli v teh časih nemogoči.

V tej dobi smo uspeli, da smo pričeli izdajati naš list trikrat tedensko.

Grožnje nemškega armadnega poveljstva poljskemu prebivalstvu

Nemško armadno poveljstvo razglasa, da so nemške letalske sile in topništvo doslej prizanašale naseljem, za katere se ve, da so neutrujena. Ker pa je poveljstvo poljske armade iz naselij napravilo bojišča, bodo nemške oborožene sile zlomile odpor v takih krajih z vsemi sredstvi, in tako pokazale prebivalstvu, da njegovo zoperstavljanje ne bo rodilo nobenega uspeha.

Poljaki pa izjavljajo, da je nemško letalstvo že od vsega početka bombardiralo neutrujena naselja.

Anglija in Francija bosta Nemčiji vrnila milo za drago

O gornji izjavi nemškega armadnega poveljstva je bilo govora v angleškem parlamentu. Zunanji minister lord Halifax je dejal, da angleško in francosko letalstvo ne bo bombardiralo neutrujenih mest, ako pa bo nemško armadno poveljstvo na Poljskem postopalo drugače, si tudi Francija in Anglija pridržujeta proste roke.

Bombardiranje mest se nadaljuje

Od objave nemškega vrhovnega vojnega zapovedništva o poostitvi boja na Poljskem tudi proti civilnemu prebivalstvu, so nemška letala bombardirala že 28 mest.

Poljaki trdijo, da so sestrelili zadnje dni okrog 40 nemških bojnih letal.

Ako pomislimo nazaj na čase, ki smo jih preživljali, šele vidimo, kako smel je bil sklep, ki ga je l. 1937. izglasovala poverjeniška konferenca. Toda sklep so napravili zreli, v delavskem boju utrjeni sodrugi in zato ga je bilo tudi mogoče uresničiti.

Ne smemo pozabiti, da je organizacija »Delavske Politike« vršila v tem času ogromno socialno-prosvetno delo med delavstvom, ne samo potom lista, ampak tudi potom številnih predavanj. Na teh predavanjih so bili ustvarjeni pogoji za razširjanje lista, pripravljen teren, katerega so potem prevzeli poverjeniški kadri v posameznih krajih v oskrbo.

Delavstvo brez lastnega glasila je kakor vojak brez orožja ali krmar brez kompasa, izpostavljeno vsem mogočim vplivom sovražne besedne in tiskane propagande.

»Delavska Politika« je pomagala delavskemu gibanju na vseh področjih njegovega boja, zato se tudi upravičeno obrača na vse grane delavskega gibanja, da jo podprejo.

Poverjeniška konferenca, ki se sestane v nedeljo, bo brez dvoma ponovno naglasila pomen »Delavske Politike« v sedanjem času, ko se je razplamtela v Evropi vojna, čije razmah in posledice še ne moremo predvideti, poudarila pa bo tudi njeno veliko nalogo spričo dogodkov v naši notranji politiki, kjer je s sklenitvijo hrvatskega sporazuma omogočen razvoj v svobodnejšem političnem pravcu, v pravcu resnične demokracije, ako smemo verjeti danim zagotovilom. Zavedati se pa moramo, da delavskemu razredu svoboda in demokracija ne bosta podarjeni, da se bo moralo še naprej boriti za svoje gospodarske in socialne pravice, in če hočete, tudi na kulturnem polju.

V tem boju bo stala »Delavska Politika« in njeni poverjeniški kadri na čelu vseh akcij.

Konferenca bo zato sklenila apel na vse sodruge in sodružice, ki so se oklenili »Delavske Politike«, da ji ostanejo zvesti in tudi zvesto izpolnjujejo svoje dolžnosti do lista, ki je last nas vseh skupaj in edino od nas odvisen. Ni pa to dovolj, ako nismo vsi agitatorji med tistimi številnimi nezavednimi, ki jih še lahko predramimo in pridobimo za naš list, za našo stvar, s tem, da gremo med nje in delamo z vzpodbudno besedo.

V zgodovini delavskega gibanja bo nekoč izrečeno priznanje »Delavski Politiki« in njenemu zaupniškemu kadru, priznanje pa tudi vsem tistim, ki so se kot naročniki uvrstili v našo armado in s svojo zavednostjo in požrtvovalnostjo vršili priprave za velike naloge, ki bodo čakale delavski razred ob koncu velike in krvave vojne vihre.

Pozdravljeni poverjeniki, smelo na delo za »Delavsko Politiko«, kot doslej, tudi v bodoče!

Doma in po svetu

Dve leti po smrti dr. T. G. Masaryka. V četrtek, dne 14. t. m. je minilo dve leti, odkar je umrl bivši predsednik Češkoslovaške republike dr. T. G. Masaryk. Mi ob tej priliki izražamo upanje, da bodo njegova velika načela o socialnosti, demokraciji in plemeniti etiki končno le zmagala v zdravem razumu človeštva.

Še vedno nočejo priznati enakopravnosti delavstvu. Nasprotniki svobodnega delavskega gibanja še vedno nočejo priznati enakopravnosti delavstvu, ki je kako drugače ali celo socialistično usmerjeno. Temu je treba sedaj, ko je uveljavljen sporazum, napraviti konec. Pa ne samo radi sporazuma, ampak tudi zato, ker to delavstvo, ki mu nasprotniki kratijo njegove pravice, vrši vse dolžnosti do države. Ne mislimo tu samo na delo, ki množi narodno premoženje, na davke, ki jih plačuje, ampak tudi na službo, ki jo vršijo tisoči naših sodrugov kot stražarji naših mej. Delavec, ki ga kliče država ob resni uri, mora imeti zavest enakopravnosti.

Prepričani smo, da bodo tisti, ki jim je poverjena skrb za organizacijo varnosti države, storili vse, da bo naše delavstvo doseglo enakopravnost.

Kaj smatrajo Hrvati, da je treba poudariti. »Hrvatski dnevnik« prinaša izvlečke italijanskih listov o sklenjenem sporazumu. »Giornale d'Italia« piše: »Razume se, da se je težko prišlo do sporazuma, zato so pa njegovi temelji čvrsti. Zapreke, ki so se pokazale v teku razgovorov, so uverile dr. Mačka o potrebi, da sklene sporazum v interesu naroda in da se zadovolji z neko kompromisno rešitvijo. — Ko je Maček videl, da je dosegel najvišjo točko, ki se je mogla doseči, in da bi vsak nadaljni odpor mogel dovesti do tega, da se zgubi še ono, kar se je doseglo, je smatral za koristno, da svečano zaključi delni sporazum, pod pogojem, da se takoj izvede.« Pregled pisanja italijanskih listov zaključuje »Hrvatski dnevnik« tako-le: »Tudi mi, kakor 'Piccolo', smatramo, da ne bo prišlo do opustitve politike, ki je bila započeta s političnim sporazumom dr. Mačka in Dragiša Cvetkovića in da se bo ta sporazum hitro v celoti izvedel. Zato verujemo, da sedanje prehodno stanje, v katerem ima ban Hrvatske načelno kompetenco, predvideno v sporazumu, ne da bi jo mogel efektivno vršiti, ne bo trajalo dolgo, ker bi to kaj lahko vzbudilo nerazpoloženje v širokih množicah naroda.«

Hrvati so ustanovili namesto Sokola — »Junaka«. Že zadnjič smo navedli izjavo dr. Mačka, da Hrvati ne nameravajo obnavljati »Hrvatskega Sokola«, ampak ustvariti čisto novo telovadno organizacijo. Ta organizacija je sedaj že ustanovljena in se imenuje »Hrvatski Junak«. Kaj bo z organizacijo »Sokola« kraljevine Jugoslavije na Hrvatskem, ki je bila doslej tudi edina po zakonu mogoča telovadna organizacija, se ne ve.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato pocravnaj naročnino takoj!

Dr. Dragoljub Jovanović, pristajalec levega krila zemljoradnikov, je bil izpuščen ob priliki zadržanja amenstije. Napotil se je v svoj volilni okraj, v Piroto, ob bolgarski meji.

Sladkor mora biti cenejši za 50 para pri kilogramu. Tovarne sladkorja obveščajo javnost, da morajo prodajati trgovci sladkor, ki so ga kupili po 1. septembru za 50 para pri kilogramu ceneje kot doslej.

Uvedba vizuma za potovanje v Nemčijo. — Nemška vlada je izdala odredbo o ponovni uvedbi vizuma za potnike iz Jugoslavije. Kdor torej potuje iz Jugoslavije v Nemčijo si mora oskrbeti nemški vizum, sicer ne more preko meje.

Okrog 13.000 dijakov in dijakin se je vojsalo v tem šolskem letu na srednjih šolah v Sloveniji.

Stavka v predilnici bombaža. V Beogradu so stopili v stavko delavci in delavke v l. Podunavski predilnici bombaža, ker je tovarna odpustila večje število delavstva.

Pristaniški delavci na Čukarici v Beogradu so stopili v stavko radi poboljšanja mezd.

Tovarnica za predelovanje bauksitove rude v Lozovcu v Srbiji že obratuje in je njena proizvodnja že dosegla 100 vagonov. Mesečno lahko proizvede ta tovarna 320 ton aluminijeve gline, ali okrog 2000 ton čistega aluminija letno, ki smo ga morali doslej uvažati, dočim smo bauksit izvažali.

230 milijonov dinarjev bo stala proga Karlovac—Bihać (v Bosni), ki so jo začeli graditi te dni.

Prodaja šivalnih strojev na obroke in usoda potnikov. Trdka »Singer«, ki prodaja šivalne stroje v naši državi je imela organizirano prodajo na obroke. Stroje so prodajali potniki, ki so imeli tedensko din 50 plače, ostalo pa so si morali prislužiti s provizijo, ako so hoteli živeti. Trdka je sedaj spremenila pogoje za obrobno prodajo in zahteva 20 odst. naplačila pri prodaji stroja. Potniki izjavljajo, da je s tem prodaja na obroke sploh onemogočena. Nastal je spor, ker smatrajo potniki, da je s tem enostransko kršen službeni dogovor. Potniki zahtevajo din 400 fiksne tedenske plače. Trdka »Singer« proda v Jugoslaviji letno 15.000 strojev, kar znači 75 milijonov dinarjev prometa.

Zalaganje vojskujočih se držav pravica neveljavnih. — V zmišlu mednarodne konvencije. Sedem litrov so ga shranili v neko odprto posodo. Ko so se za nekaj časa odstranili iz hiše, je prišla krava, ki je popila to žganje. Opijanila se je tako, da ni mogla več vstati. Ko so se vrnili domači, so brž poslali po živino-zdravnik. Toda kravi je med tem postalo tako slabo, da so jo zaklali, ker so se bali, da bo sicer poginila.

Nemška ribiška ladja »Dresden« se je zatekla v dubrovniško luko. Nahajala se je na lovu po Sredozemskem morju in tu jo je presenetila vojna. Ladja ima 38 ton. Iz Dubrovnika namerava v Benetke.

Angleško opozorilo našim ladjam. Angleško poslaništvo je obvestilo naše paroplovne družbe, da ladje ne smejo prevažati v države, s katerimi je Anglija v vojnem stanju, takozvane vojne konterbande in sicer: orožja, streliva, kemikalij, strojev za izdelovanje orožja, municije in kemikalij, petroleja, bencina, naite ali premoga, ter kovanega denarja ali tuje valute.

Kdo je upravičen do nakaznice za obleko? V Nemčiji so uvedene nakaznice ne samo za hrano, ampak tudi za obleko. Do nakaznice za obleko ima pravico možki, kadar mu ostane samo še ena obleka in en zimski plašč ter dva para rokavic. Ženske pa dobe nakaznico za perilo, kadar imajo manj kot: tri srajce, tri pare hlačk, dve spalnici srajci, dve spodnji krili, šest rokavic in šest parov nogavic. V gospodinjstvu je dovoljeno imeti: tri serviete, tri brisače za posodo, dve čunji za brisanje, dve čunji za pomivanje. Vsaka oseba sme imeti dva para čevljev in en par copat. Brez nakaznic je mogoče dobiti: delovno obleko, obleko za otroke pod tremi leti in cokolje.

Zane Grey:

8

Mož iz gozda

»No, dobro, Vi nimate povoda, da bi ljubili žensčine, to je res. Toda, Milt, žene iz družine Auchinclossov so bile vedno pridne gospodinje.«

»Ljuba tetka, Vi imate domišljijo«, je rekel Dale trezno. »Nočem nobene žene. Srečen sem v svojih gozdovih.«

»Ali res nameravate vse svoje življenje živeti kot kakšen rdečkožec?«, ga je vprašala ostro.

»Upam...«

»Sram naj Vas bo. Toda se bo že našlo dekle, ki Vam bo uredilo Vašo zmešano glavo, in morda je to dekle prav ta Helen Rayner. Upam, da bi le Bog dal.«

»Tetka, vzemimo, da napravi iz mene drugega človeka. Nikdar pa se ji ne bo posrečilo spreobrniti starega Ala. Saj veste, da me sovraži.«

»To pa ni tako gotovo, Milt. Nedavno tega sem ga bila srečala. Vprašal je po Vas, rekel je, da ste res divjak, toda on ceni take može kot ste Vi, taki da so pravi ljudje za pionirske naselbine. Bog ve, kakšne usluge ste že napravili tej vasi! Milt, staremu Alu se ne donade Vaše divje življenje, toda nikdar ni bil hud na Vas — dokler ni bil Vaš ukročni panter raztrgal toliko njegovih ovac.«

»Tetka, ne verjamem, da bi bil Tom kdaj zadržal eno samo Alovo ovco«, je rekel Dale s prepričevalnim glasom.

»Hm, Al je prepričan o tem in tudi mnogi drugi«, je odgovoril Mrs. Cass, pomembno majaje s svojo sivo glavo, »prisegli niste, da jih ni on. Potem sta se znašla še tista dva pastirja, ki sta prisegla, da sta ga bila videla.«

»Ona dva sta videla samo nekega kaguarja. In to ju je tako zelo prestrašilo, da sta pobežnila.«

»Kdo naj bi jima zameril? Taka ogromna zverjad vsakogar užene v kozji rog. Za božjo voljo Vas prosim, samo nikar ga več ne pripeljete s seboj! Nikdar ne bom pozabila, kako je bilo takrat. Odrasli, otroci in konji v Pini so se razbežali na vse strani in pobežnili...«

»Tom vendar ne more nič zato. Tetka, rečem Vam, on je najboljši krotek med vsemi mojimi ljubljenci. Ali ni poskušal, da bi bil položil glavo v Vaše naročje in Vam lizal roko?«

»No, Milt, ne zanikam, da se je Vaš kaguar-lizunček bolje obnašal kot pa mnogi iz vrst mojih znancev. To je res. Toda njegova zunanost in pa to, kar se o njem pripoveduje, je bilo za me dovolj.«

»Kaj pa, kaj pa, tetka?«

Ljudje pravijo, da postane divji, čim ga Vi zgubite izpred oči. In tudi to, da izslediti in zadavi vsako bitje, na katerega ga Vi nahujskate...«

»Baš zato sem si ga bil vzgajal.«

»Zato pa, le pustite Toma doma, tam gori v gozdovih, — kadar pridete k nam na obisk.«

Dale je poobedoval svojo najljubšo jed in potem še nekaj časa poslušal pripovedovanje starke; nato je segel po svoji puški in vzel v roko tudi drugega

purana ter se poslovil. Starka ga je spremila čez prag.

»Kaj ne, Milt, Vi boste skoro zopet prišli, kaj ne, — vsaj, da si boste enkrat ogledali Alovo nečakinjo, — ki pride v enem tednu!«

»Mislim, da me bo že še zanesla pot tod mimo... Tetka, ali ste kaj videla moje prijatelje, mlade Mormone?«

»Ne, nisem jih videla in me tudi prav nič ne mika«, je rekla. »Milt Dale, toliko Vam pa rečem, ako Vas bo kdo pritisnil ob zid, potem bodo to Mormoni.«

»Le brez skrbi, tetka. Jaz imam te dečke prav rad. Večkrat me obiščejo v mojih gozdovih in me prosijo, da jim pomagam izslediti kakšnega konja, ali pa pri lovu.«

»Oni delajo sedaj za Beasleya.«

»Res?«, je odvrnil Dale, in se nenadoma zdrznil.

»Kaj pa delajo?«

»Beasley je že tako bogat, da hoče postaviti ograjo okrog svojega posestva, toda v to svrhu mu je manjkalo ljudi.«

»Beasley je postal bogat!«, je ponovil Dale zamisljeno. »Več ovac, konj in goved ima, kot kdajkoli poprej!«

»Bog mi pomagaj. Verjemite, Milt, Beasley nima niti pojma, kaj vse je njegovo. Da, on je največji gošpod v vsej okolici, odkar gre Alu tako slabo. Domnevam, da Beasleyevi uspehi niso baš pripomogli Alu do boljšega zdravja. Zadnje čase sta se grdo begala, — kakor pač slišim. Al ni več to, kar je bil.«

(Dalej prihodnjak.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Slika iz današnjih dni. Neka delavka nam piše za nasvet, kako se naj obrani pri postopanju trgovca iz Trbovelj. Pismo radi značilnosti današnjih razmer objavljamo dobesedno v poduk in svarilo drugim delavcem in njihovim ženam: — »Pri trgovcu I. I. sem kupovala življenske potrebščine, hrano in sem mu bila dolžna din 700. Pa pride k meni drug trgovec J. J., oziroma njegova žena in me je začela zelo siliti, naj grem k njej »fasat«. Jaz sem se branila, čes, da ne morem iti k njej, ker sem še pri prejšnjem I. I. dolžna in sem tudi pokazala dobavno knjigo. Ona pa mi je začela ponujati denar, čes, da naj pri I. I. plačam, in priuži denar, ter sem se res dala zapeljati. dem k njima, ter sem se res dala zapeljati. Potem je bila birma in sem se zadolžila kar za din 400. Ko sem naslednji mesec, kakor po navadi nesla za odplačilo dolga din 200 v trgovino, mi pa ta drugi trgovec že ni hotel več dati daljnega živeža. Od tega časa naprej sem mu redno nosila na račun dolga mesečno po din 40 in zadnjič din 20, ker več nisva zmogla z možem in sem tudi pokazala izplačilni list. Trgovec pa mi je zagrozil, da bo naredil z menoj tako, kakor z drugimi in je res takoj nato poslal opomin po odvetniku iz Celja z naročilom, da moram do prihodnjega tedna plačati celo vsoto naenkrat, ker me bo drugače tožil. Opominskih strokov je bilo že din 55. Moj mož pa je na orožnih vajah in sem ostala z družino doma brez vseh sredstev vsa obupana. Kaj mi je storiti? — Odgovor: Nastali dolg boste seveda morali plačati, toda ne Vi, ampak mož, ki mora po zakonu skrbeti za prehrano rodbine. Če je mož rudar, po dodelanju tolmachenju zaščite rudarske meze po okrožnem sodišču v Celju in odločbi Stola sedmorice, njegova meza ni rubljiva. Drugič, če ne dajte zapeljivati od takih trgovcev ali se ne navedite na njihove žene in vprašajte druge, kje se nahajajo v Trbovljah prodajalna Delavskega konzumnega društva. Poštenim delavcem gotovo tudi Konzumno društvo v težavah gre na roko. Če bi se vsi delavci tega zavedali in se držali gesla: »Svoji k svojim«, bi pa njihovi tovarištrpini v težavah še lažje našli zaslonbo in zatočišče v svojem »Delavskem domu« in v svoji delavski trgovini. Naj Vam bo to dober nauk za bodočnost in vsem drugim, ki bodo te vrstice čitali. Vaš mož pa mora dobiti za čas orožnih vaj vso plačo, najdalj za 4 tedne.

KRANJ

Podražitev življenjskih potrebščin. Zadnji čas so se že podražile nekatere življenjske potrebščine, predvsem kolonialno blago, kakor: riž, čaj, kava itd. Podražila pa se je tudi moka, za kar gotovo ni upravičenega vzroka. Sladkorja nekaj dni v trgovinah sploh ni bilo mogoče dobiti. Potrošnja pa je ravno sedaj večjo, ker ga rabijo gospodinjice za vkuhanje. Kakor nam je znano, je potrošnja sladkorja narasla tudi vsled tega, ker se rabi manj saharina, katerega tihotapstvo je zadnji čas zelo otežkočeno. Vse kaže, da se bo vsled zadnjih dogodkov v Evropi podražila tudi obleka, perilo in obutev. Cena bombažu ponovno raste, kljub temu, da je neznatno šla nazaj od porasta ob priliki pomanjkanja deviz.

Držajev na stopnišču od državne ceste v Gastejskem klanecu proti Stražišču še vedno ni. Občina Stražišče naj skrbi, da bodo nameščen vsaj do zime, da ne bodo ljudje ob poledici zopet ležali po vseh štirih, kakor lansko leto.

Nastalo deževje ovira dela na Savskem mostu, ki vsled oviranja prometa kriče po hitri izgotovitvi. V zvezi z deli za razširitev in bolj zložno vzpetino Jelenovega klanca, so začeli sedaj podirati tudi malo Majdičovo hišo, ki je stala poleg že podrti Babičeve. Tudi tukaj bo še promet zelo otežkočen, predno bodo dela končana.

LAŠKO

Nekaj o novem parku pri »Sokolskem domu«. Skoro vsak tuje silno pohvali ta novi park, mnogi izmed njih pa izražajo željo, da bi dobil še impozantnejšo sliko, če bi olepševalno društvo ob vsej dolžini Savinjskega obrežja zasadijo vrsto belih brez ali pa topolov. Včasih imajo tudi tuji okus.

Opozorilo našim delavcem. Zadnje čase imamo v Laškem mnogo slučajev tuje propagande, kar ima za posledico denarne kazni in preiskavo po oblastih. Večino takih deliktov storijo ljudje v pijanem stanju z nezmisljenimi vzkliki. Da je že početje samo nezmisljeno in tudi škodljivo, ne bomo se posebej govorili. Delavec, ki se ogreva za take ideje, pač pljuje v lastno skledo. Naj noben delavec ne naseda provokaterjem, ki s takimi dejanji si posebej škodujejo obrtniki, nastajajo denunciacije, sumničenja in osebna mržnja.

ŠOŠTANJ

Iz vseh društev so ga odslovili. Nekega gospoda, ki je zaposlen v Vošnjakovi tovarni, so odslovili kar iz štirih društev in sicer: tovarniškega gasilnega društva, podpornega društva »Sloga«, pevskega društva »Šoštanj« in »Rdečega križa«. Vsekakor so imela ta društva tehten razlog za svoje postopanje. Več vesta o tej stvari ravnatelj T. in M. Nam je to v zadostje, kajti dotičnik je bil vztrajno na delu proti svobodni strokovni organizaciji in njenim funkcionarjem. S tem svojim delom je tudi uspel in nekaj časa je bil v velikih časih pri svojem delodajalcu. Počasi pa se razkrinkavajo tudi taki milijenci.

Po volitvah obratnih zaupnikov

je delavstvo z ogromno večino obsodilo fašistične nakane.

Pri vsakih volitvah, ki so svobodne in tajne, je merodajno za javnost število glasov, ki so bili oddani za to ali ono mnenje, ker tehnične in taktične ovire večkrat ne pokažejo pravo sliko. V teh stvarih imamo zadnja leta že precej šole. Zadnjič smo priobčili delen rezultat volitev obratnih zaupnikov; sedaj so znani že domala vsi podatki in kažejo številke to-le sliko:

Združene svobodne strokovne organizacije so dobile:

zaupnikov 1078 in 30.398 glasov, z rudarji 81 in 7.800 glasov; skupaj zaupnikov 1159 in 38.198 glasov.

Jugoras je dobil po svojem poročilu 665 zaupnikov; glasov pa je dobil nekaj nad 8000.

Neopredeljeni in drugi so dobili 64 zaupnikov in 1619 glasov.

Ta pregled, ki še ni popolnoma točen, ker je težko dobiti podatke, vendar podaja precej jasno sliko o delavski zavesti v Sloveniji.

MARIBOR

Javno strokovno zborovanje

mariborskih delavcev in nameščencev sklicuje Strokovna komisija v Mariboru za v nedeljo 17. septembra 1939 ob pol 10. uri v verandi Sokolskega doma (prej pivovarna Unio).

Delavci in nameščenci, pridite vsi!

Dnevni red je važen! Branimo naše interese v teh resnih časih!

Strokovna komisija v Mariboru.

Proti verižništvu in navijalcem cen

Mestno poglavarstvo je prejelo v zadnjem času nekaj pritožb, da so nekateri trgovci in gostilničarji povišali cene živil in prehrane.

Mestno poglavarstvo opozarja vse trgovce, obrtnike in gostilničarje na zakon in pravilnik za izvrševanje zakona o pobijanju druginje življenjskih potrebščin in brezvestne špekulacije ter na posledice, ki prete vsem špekulantom s sodnim pregonom in z zaporno kaznijo 6 mesecev in globo 50.000 din ter zaplenbo vsega blaga. Zakon je veljaven za vse življenjske potrebščine, torej za vso človeško hrano (jed in piščalo) in tudi za vso živalsko hrano, nadalje za obleko, obutev, kurjavo, razsvetljavo, kmetijske priprave, kmetijsko orodje in

sploh tudi za vse one predmete, ki se smatrajo po načinu življenja v kraju za predmete nujne potrebe, med katere se šteje tudi material za izdelavo in ureditev zgradb. Vsak prodajalec mora imeti naprodaj vse življenjske potrebščine, ki jih je nabavil za prodajo.

Uradno je ugotovljena zadostna količina vseh življenjskih potrebščin, povišanje cen pa je neutemeljeno. Mestno poglavarstvo opozarja trgovce in vse druge prodajalce, da se bo vršila najstrožja kontrola, konsumente pa vabi, naj ugotovljene primere takoj in brez odlaganja osebno javijo mestnemu tržnemu nadzorstvu oziroma najbližji policijski stražnici.

Zagotovite nemoteno poslovanje tekstilne industrije

Nekatere mariborske tekstilne tovarne so zopet odredile praznovanje, ker jim primanjkuje surovin. Največja tovarna Doctor in druga pa praznuje že več tednov, oziroma obratuje samo dva do tri dni na teden. Delavstvo je od vsega početka, ko so se pojavile devizne težkove, opozarjalo na posledice, ki bodo iz tega nastale, če se ne bo pravočasno podvzelo potrebnih korakov in zagotovilo dovoz potrebnih

surovin. V sedanjih časih posebno slabo vplivajo te razmere, zlasti, ker jih gotovi šepetalci in prijatelji tuje podtalne propagande izrabljajo v svoj prid in s tem večajo zmedo tudi med delavstvom. V interesu delavstva, nič manje pa tudi vsega ostalega obmejnega prebivalstva je, da se nemudoma omogoči polno obratovanje v tekstilni, kakor tudi v ostali industriji v Mariboru in vseh obmejnih krajih.

Sodba v procesu radi podtalne propagande

Mariborsko okrožno sodišče pod predsedstvom s. s. Čemerja je razpravljalo danes, dne 15. septembra o javni obtožbi proti Listu in tovarišjem zaradi podtalne propagande, s prišepetavanjem in letaki. Obtožnico je zastopal državni tožilec dr. Trampuž.

Obsojeni so bili:

List Ernst na 3 leta robije in 3 leta zgube častnih državljskih pravic;

Schweighofer Ivan na 5 mesecev strogega zapor;

Trop Herman na 10 mesecev strogega zapor in 2 leti zgube častnih državljskih pravic;

Pernat Ervin na 10 mesecev strogega zapor in 2 leti zgube častnih državljskih pravic; Mikič Ivan na 6 mesecev strogega zapor in 2 leti zgube častnih državljskih pravic; Pernat Jožica na 1 mesec strogega zapor. List, Trop, Pernat in Mikič so bili obtoženi po čl. 1. zak. o zaščiti države, Schweighofer po § 139 k. z. radi lažne ovadbe proti trafikantini na Glavnem trgu, Pernat Jožica pa po § 135 k. z. radi prikrivanja zločinstva.

Vsled amnestije pa je bilo ustavljeno postopanje radi razobešenja zastave z Magdalenske cerkve.

»Skrajšanje delovnika v tekstilni tvornici umetne svile Thoma. Zadnjič smo javili, da je tovarna Thoma ukinila nočno zmerno v obeh tovarnah in odpustila delavstvo, zaposleno v nočni zmeni. Sedaj je odpust delavstva preklinal, toda delovnik je skrajšan za vse delavstvo na 6 ur dnevno. Zaslugek bo sedaj komaj zadostoval za hrano zaposlenega delavstva.

Kontrolirajte cene pri veletrgovcih, potem bo tudi mogoče uspešno prijeti navijalce cen med trgovci na drobno. V par slučajih smo se že prepričali, da je podražitev gotovih predmetov nastala vsled podražitve dobave od strani veletrgovcev. Tako n. pr. stane mas pri veleobavitelju že din 21 za kg; olje, ki so ga trgovci prodajali doslej po din 12, stane pri veleobaviteljih din 12 liter itd.

Pridobitno bodo znova odmerili, ker je finančna direkcija za letošnje leto odmerjeno pridobitno razveljavila in odredila, da se bo dne 2. oktobra t. l. vršila nova odmera.

V enem letu bodo mogoče že lahko začeli s popravilom mariborskega okrožnega sodišča. Izšla je uredba o gradnji in opremljanju sodnih poslopij, ki predvideva ustanovitev sklada za gradnjo, popraviljanje in opremljanje sodnih poslopij. V ta sklad se stekajo posebni prispevki, ki jih plačajo stranke, ki imajo posla s sodiščem. Najmanjša taksa znaša 25 para, najvišja pa din 50. Do 31. oktobra vsakega leta morajo apelacijska sodišča sporočiti ministrstvu koliko rabijo sredstev iz tega sklada za popravilo sodnih poslopij. Prepričani smo, da bo mariborsko okrožno sodišče dobilo za prihodnje leto vsaj toliko, kolikor rabi, da bo lahko s pomočjo kazencev pobelilo notranost sodnega poslopija in zunanost jetnišnice, ki kaže že dolga leta rdeča rebra.

Amnestije je bilo deležnih 18 jetnikov pri tukašnjem okrožnem sodišču, ki so bili svoječasno obsojeni po čl. 3 zakona o zaščiti države.

CELJE

Celjsko delavstvo zahteva, da se čimprej prične reševati socialni problemi, ki so ravno v Celju in okolici zelo pereči in neodložljivi. Delavstvo je dosti dolgo čakalo in pričakovalo, da pridejo na dnevni red. Večino prebivalstva tvorijo ravno delavci. Odklanjajo pa z vsem povdankom, da bi se ta življenjska vprašanja reševala brez njih, ali celo proti njim, kakor je bilo to doslej navada. Delavci čutijo, da so in morajo biti enakovredni državljeni. Brez delavstva ni države. Ne da se ugodi upravičenim delavskim zahtevam, ni in ne bo zadovoljnih državljanov. Zahteve delavstva so upravičene, zato nujno k reševanju tega važnega vprašanja! Kakor ima delavstvo dolžnosti, zahteva tudi svoje pravice.

Justifikacija. V torek, dne 12. septembra so obesili 53 letnega slikarskega pomočnika Jurija Sabukoška, ki je 13. aprila letos ob Volglajni v Čretu zastupil s ciankalijem, zadavil in oropal Ivano Zakrajškovo. Za nekatere Celjane je bil to velevažen dogodek. Kljub zgodnji uri so se zbrali pred sodnijo, v nadi, da bodo mogli prisostvovati justifikaciji in napasti svojo radovednost, ki razodeva precej nizkega instinkt. K sreči niso nikogar pustili na dvorišče.

Obsojenec je odklanjal duhovnika, toda mestni kaplan je prišel k njemu dvakrat, dokler ga ni omehčal, da se je spovedal in s tem spokoril.

Naročnike našega lista prosimo, da točno plačujejo naročnino. Zavedati se morajo vsi, da mora uprava sproti poravnati tiskarniške račune, ki so v zvezi s tiskanjem lista. Poskrbite, da bo naročnina v redu in točno poravnana. S tem boste prihranili upravi mnogo dela in tudi skrbi. List se bo spopolnjeval s sodelovanjem vseh zavednih naročnikov. Poslovne ure uprave v Celju v Delavski zbornici so od 9. do 11. in od 17. do 18. ure.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Brezposelnost grozi 100 delavcem v tovarni kos in srpov

Malo se čuje iz našega kraja in še to nič kaj dobrega. Delavstvo pri nas živi v zelo težkih razmerah in boju za svoj obstoj. Posebno naše neindustrijsko delavstvo je zelo slabo plačano in živi zelo mizerno, kljub temu pa mu je delavska skupnost, t. j. organizacija, nepoznana. Radovedni smo kako dolgo bo še tako?

Tudi v naši tovarni kos in srpov živi delavstvo v veliki negotovosti radi vojne. Tovarna ne more več dobiti surovin, jelka itd., katere potrebuje. V slučaju, ako zmanjka zaloge, bo tudi ta obrat prenehal z delom in prizadetih bo 100 delavcev in njihovih družin. To nam da resno misliti! Kako temu odpomoči? Ali res nimamo doma železne industrije, ki bi nam lahko dobavila odgovarjajoče jeklo za našo stroko? Mogoče v Zenici (Bosna), kjer izdelujejo raznovrstno jeklo? Treba bi bilo preiskusi odnotni proizvod, morda bi pa le bil uporaben za kose in srpe. Treba je vse napraviti, da se delavstvo izogne najhujšemu, t. j. brezposelnosti in stradanju. To ni samo v interesu našega delavstva, ampak v interesu tovarne, pa tudi našega narodnega gospodarstva in države.

Naročnikom »Delavske Politike«, ki so v zastanku na naročnino. Že je minulo precej časa, odkar so nekateri zastankarji dobili opomine s prošnjo, da poravnajo znesek, katerega dolgujejo na naročnini za svoj list »Delavsko Politiko«. Toda le malo se jih je opomenu odzvalo, tako, da ponovno prosimo: Plačajte zastanek in potem vsak mesec redno poravnajte naročnino pri pošteniku. S tem boste storili le svojo dolžnost do svojega lista, ker le tako bo naš delavski list lahko uspeval. Kajti on se vzdržuje izključno z v redu plačano naročnino. Žal bi nam bilo, ako bi nepopoljšljivim zastankarjem morali list ustaviti, in to sedaj, ko nam je spričo vojne, ki divja in negotovosti, dvojno potreben, da nas bodri k skupnosti, da ne omagamo in da bomo na mestu, kadar pride konec sedanjih zmed. Družnost! — Poverjenik.

JESENICE

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zv. (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilem »NJEVO NAJTEŽJI SLUČAJ«. — V glavni vlogi Harry Piel. — Med dodatki domač kulturni film »Manevri na Kolpi« in Paramountov zvočni tednik. — Sledi Ignac.

Privilegirana delniška družba državnih tovarn za svilo je bila ustanovljena v Beogradu V odobru družbe so predstavniki finančnega, trgovinskega, kmetijskega in vojnega ministrstva, nadalje Poštne hranilnice, Privilegirane agrarne banke in Hipotekarne banke. Nova družba bo prevzela državne tvornice svile v Novem sadu, Kneževcu in Pančevu. Zemljišča za gojitev sviloprejk v Novem sadu, Beli cerkvi, Bački palanki, Somboru, Subotici, Starem bečeju, Starem vrbasu, Titlju, Žablju, Zagrebu in Osijeku pa ostanejo še zanaprej last kmetijskega ministrstva. Do te reorganizacije državnega svilarstva je moralo priti, ker so dosedanjega gospodarja omenjenih tovarn v teku 20 let podjetja docela upropastili. Od Madžarske so prevzeli vse v dobrem stanju in aktivno, sedaj pa so od te aktivne ostala prezadolžena tovarniška poslopja. Za obnovitev te industrijske panoge bo treba 30 milijonov delniške glavnice. Novo ustanovljena družba pa bo prosta vseh davkov in doklad za dobo 10 let.

„Ali se je rodila nova demokracija?“

Sporazum v očeh angleške javnosti.

»Hrvatski dnevnik« je prinesel v svoji nedeljski številki dopis iz Londona, v katerem dopisnik podrobno opisuje, kako se je angleška javnost zadnji čas živo zanimala za razvoj hrvatskega vprašanja in sporazuma ter povdarja, da so najuglednejši angleški dnevniki prinašali točne in objektivne informacije o teh vprašanjih. Pa tudi velike politične revije, mesečniki in tedniki so temeljito obravnavali hrvatsko vprašanje, ter si bili složni v tem, da je hrvatsko vprašanje problem Jugoslavije, ki bi bil za njo usodopoln, če se ne bi rešilo.

Bivši šef balkanske agencije »Reuter«, g. Harrison, je prišel osebno v Jugoslavijo, ter vsak dan telefonično dajal poročila, ki so vzbujala veliko zanimanje. Vrhunec tega poročanja je bil razgovor, ki ga je imel g. Harrison s predsednikom dr. Mačkom v Kupincu.

Pravkar je objavil liberalni dnevnik »News Chronicle« štiri stolpce dolg članek o borbi hrvatskega naroda z naslo-

vom: »Ali se je rodila nova demokracija?« Iz članka izhaja, da Angleži dobro razumejo probleme srednje in jugovzhodne Evrope, da je Jugoslavija »ključ Balkana«.

Tudi drugi ugledni londonski tedniki so prinašali obširne članke o krizi na Balkanu, ki kažejo, da London kljub nastali krizi in začetku vojne dobro razume važnost razvoja dogodkov v vseh balkanskih državah. Anglija se še posebno mnogo zanima za Jugoslavijo ter goji simpatije za Hrvate in za njihovega voditelja dr. Mačka kot enega izmed velikih ljudi današnje Evrope. Angleški tisk tudi razume naše težnje po miroljubni politiki in se smatra v Londonu politika nevtralnosti kot edina politika, katero more voditi Jugoslavija.

Za nas je važna ugotovitev, da vidi-jo Angleži v znači dr. Mačka predvsem tudi zmago in nastanek nove demokracije v Jugoslaviji. Želimo tudi mi, da bi bilo tako.

Uredba o izplačilu hranilnih vlog

Vloge do 5000 din se izplačujejo brez odpovedi

Objavljena uredba o izplačilu hranilnih vlog se nekoliko razlikuje od prvotno objavljenega načrta. In sicer: vsote do 5000 dinarjev se izplačujejo ne glede na višino vloge brez odpovedi; vsote nad 5000 do 20.000 dinarjev po enomesečni odpovedi; vsote nad 20.000 do 50.000 dinarjev po dvomesečni odpovedi; vsote nad 50.000 dinarjev po trimesečni odpovedi. Vsote, ki so odpovedane, pa se ne dvignejo ob roku, ostanjejo vlagatelju na prosto razpo-

lago.

Od omejitve so izvzete naložbe protokoliranih tvrdk ali drugih gospodarstvenikov, pa tudi privatnikov, ako morajo spolniti obveznosti za dovršitev že začetih zgradb.

Po pojasnilu ministra za trgovino je mogoče dvigniti din 5000 takoj in brez odpovedi tudi od vlog, ki presegajo vsoto din 5000, za preostanek pa se je treba držati odpovednega roka.

Zanimanje za Turčijo

Turški zunanji minister Saradžoglu potuje v Moskvo.

Casopisje se mnogo bavi s Turčijo in njenim zadržanjem v sedanjem evropskem konfliktu. V Nemčiji so mnenja, da Turčija ne bo šla z Anglijo in Francijo, ker je sklenila vojaški pakt s tema državama samo pod pogojem, ako pride do sklenitve pakta med tema dvema državama in Sovjetsko Rusijo.

Za prihodnje dni napovedujejo potovanje turškega zunanjega ministra Saradžogluja v Moskvo in v zvezi s tem posetom čujemo zopet vse mogoče nove kombinacije.

Med tem pa izjavlja turška vlada, da vztraja na svojih obvezah napram Angliji in Franciji.

Vladin organ »Ankara« pa piše: »Kar se tiče Turčije, morajo biti njene ob-

veze, ki izvirajo iz pakta balkanskih držav in iz sporazuma s Francijo in Anglijo, vsakomur jasne. — Tudi položaj Madžarske, Romunije, Bolgarije in Grške postaja vsak dan bolj precizen, čim bolj se razvijajo faze velike tragedije. Španija, ki je šele završila dolgo državljansko vojno in ki je bila strašno razočarana vsled sklenitve nemško-sovjetskega pakta, bo ostala nevtralna. Kar se pa tiče ostalih držav, ki smo jih omenili, razpolagajo z mnogo človeškega materijala in zelo pomembnimi zalogami orožja ter usposobljeno vojsko na kopnem in na morju. Nahajamo se v težkem položaju, v katerem se niso še vsi izjavili.«

Zadnje vesti

Položaj poljske armade se je zboljšal

in utrdil na pozicijah okrog Varšave, [nemških napadov na Varšavo in zajeli 10 nemških tankov.

S tanki proti Siegfriedovi liniji prodirajo Francozi.

Poljska vlada se je selila in se nahaja v nekem mestu blizu rumunske meje.

Madžarska in Rumunija. O odnosih med Madžarsko in Rumunijo je govoril madžarski

zunanj minister Czsaky v zunanjem odboru parlamenta. Dejal je, da bo treba rešiti bolne sporne zadeve s to državo. Z Jugoslavijo bo sporazum lahek.

Nad Šibenikom je dne 14. t. m. divjalo neurje, ki je povzročilo milijonsko škodo.

Domala vsi pristaniški delavci na Sušaku so brezposelni, ker ni nobenega pomorskega prometa.

Dr. Avg. Reisman:

Zaščita rudniškega praznika

(§ 3 zak. o zaščiti delavcev.)

Zakon o zaščiti delavcev z dne 28. februarja 1922 je zaščitil službeno razmerje pomožnega osebja v vseh obrtnih, industrijskih, rudarskih in njim podobnih podjetjih.

Pomožno osebje v smislu tega zakona pa so vse one osebe, brez razlike spola, ki delajo stalno ali začasno v takih podjetjih, bodisi radi izučanja ali pa za nagrado.

Kdo je izvzet?

Iz te zaščite se izvzemajo osebe, katerim se poverijo posli višje vrste (poslovodje, knjigovodje, blagajniki, inženjeri itd.), ki se ne smatrajo za pomožno osebje v smislu tega zakona.

Sporni slučaj pred sodišči.

Vprašanje, kdo spada pod pomožno osebje, kdo je torej zaščiten po tem zakonu, je najvažnejši pri nadaljnjih določilih tega zakona glede zaščite delovnega časa, ki dopuščajo za industrijska in rudarska podjetja največ 8 urni delavnik, za obrtna, trgovinska podjetja 9 do 10 urni delovni čas, medtem ko se mora vse ostalo delo kot prekočasno plačati s 50 odst. poviškom.

Podjetja so se vsled tega že večkrat sklicevala na določilo §a 3 zak. o z. d., češ da so tožniki kot uslužbenci »višje vrste« izvzeti iz te zaščite in jim vsled tega ne gre plačilo 50 odst. poviška za nadure. Sodišča na Hrvaškem so res že precej široko tolmačila to zaščito v škodo delojemalcev. Hrvatski oddelek Stola sedmorice je n. pr. 1934 odločil, da strojnemu mojstru ne pripada zaščita, češ, da je njegov posel višje vrste in ravnotako ne krojaču-prikojevalcu, ki ima mesečno plačo din 4500.

Pa tudi okrožno kot prizivno sodišče v Novem mestu je pod P 319/36 izreklo, da strojniku, ki je vršil samo nadzorstvo, a je mehnično delo prepuščal pomočnikom, četudi je bil podrejen ravnatelju, ne gre zaščita za nadure, češ, da je vršil višja, netrgovska opravila.

Ali vrši rudniški paznik posle višje vrste?

Pri Trboveljski premogokopni družbi (TPD) je vršil rudniški paznik nadure, za katere je tožil TPD za 50 odst. povišek. Tožena TPD je predvsem ugovarjala, da je vršil prizadeži rudniški paznik zgolj nadzorstveno delo, ne fizično, da spada radi tega med uslužbence »višje vrste«, ki se ne smatrajo za pomožno osebje v smislu zakona o zaščiti delavcev ter da mu že radi tega ne gre posebno plačilo za nadure.

Že okrajno sodišče je izreklo, da je stališče TPD neutemeljeno, ker je treba pomožno osebje pojmovati široko in da je ob danih pogojih rudniški paznik prav tako potreben po zakonu predvidene zaščite.

Okrožno kot prizivno sodišče v Celju Pl. 412/39 je povzelo to pravno mnenje prve instance v Laškem ter sledeče ugotovilo potrebo

zaščite rudniškega paznika pod pomožnim osebjem §a 3 zak. o zašč. delavcev:

»Glede zahtevka na nadurni nagradi je predvsem pritrđiti pravnemu naziranju pobijane sodbe, da tožnika kot rudniškega paznika ni šteti med nastavljenca, ki se jim poverijo posli višje vrste, ampak med pomožno osebje v smislu zakona o zaščiti delavcev, vsled česar se nanj nanašajo tudi predpisi glede nadur. Posli višje vrste namreč niso istovetni z nameščensko kvalifikacijo po §u 324 o. z., marveč so izvzeti iz pojma pomožnega osebja le nameščenci višje vrste, ki so samostojnejši v svojem delu, si ga sami razporejajo in ki niso potrebni zaščite svojega višjega položaja.

To izhaja tudi iz demonstrativnega naštevavanja v zakonu o zaščiti delavcev, ki omenja poslovodje, knjigovodje, blagajnike, inženjerje itd., med katere poklice rudniškega paznika gotovo ni prištevati. Tožnika je torej šteti med pomožno osebje po §u 324 o. z. in ureja njegov delovni čas po §u 157 obrtnega zakona zakon o zaščiti delavcev.

S tem je končno prizivna instance izrekla popolnoma pravilno in edino možno razlago zaščitencev iz §a 3 zak. o zaščiti delavcev in namen zakonodajalca s tem določilom: zaščiteni niso le oni, ki že po svojem položaju in plači niso potrebni zaščite.

Še ena važna odločitev §a 157 o. z.

Z gornjo sodbo se bo menda v bodoče ustalilo pravilno razlaganje kroga zaščitencev. — Pomembno pa je, da je končno prizivno sodišče tudi ugotovilo, da tudi po obrtnem zakonu s § 157 urejajo delovni čas pomožnega osebja predpisi zakona za zaščito delavcev, iz tega pa sledi, da je popolnoma pogrešno, zahtevati glede presoje, če je obrat industrijski ali ne, glede delovnega časa predpogoje §a 32 obrt. zak., ker je zato merodajen edini zakon o zaščiti delavcev po §u 157 obrt. zak. Zakon o zaščiti delavcev pa točno določa v §u 6, da je industrijsko podjetje ono, v katerem dela najmanj 15 delavcev in velja torej za vsako podjetje 8 urni delavnik. Po zgrešeni razlagi, da mora imeti industrijsko podjetje tudi vse predpogoje §a 32 o. z. in da velja le tedaj 8 urni delavnik (podjetja, ki izdelujejo, predelujejo, dovršujejo ali obdelujejo proizvode v delavnicah z uporabo delitve dela in ki zaposlujejo večje število delavcev, ob uporabi motorne sile ter da proizvajajo na zalogo ali po naročilu v večjem obsegu), pa so lahko izvzeti iz zaščite delavci v ogromnem podjetju, ki je racionalizirano in dela avtomatično s stroji, morda z milijonskimi dobički, toda ima manj kot 15 delavcev. Takšno napačno razlaganje namena zakonodajalca pri zakonu o zaščiti delavcev vodi do nemogočih posledic in jemlje gospodarsko šibkejšim slojem naroda najbistvenejšo zaščito.

Nova francoska vlada

Vlada vojne diktature.

Predsednik francoske vlade Daladier je v torek izpopolnil svojo vlado, v kateri je sam predsednik, vojni in zunanji minister ter minister za narodno obrambo. Bonnet je postal pravosodni minister. Bivši poslanik v Berlinu Coulondre je bil imenovan za kabinetnega šefa od predsednika vlade Daladiera. Socialističnih zastopnikov tudi sedaj ni v vladi.

Razgovori med Rumunijo in Madžarsko

glede zaščite manjšin in zblizanja obeh držav

se nadaljujejo. Pobudo za te razgovore je dala madžarska vlada, ki smatra za potrebno, da si v sedanjem položaju zavaruje hrbit in naveže stike z državami, od katerih ji v resnici ne preti nobena nevarnost.

Ameriški poslanik v Varšavi je dal novinarjem izjavo o groznih letalskih napadih na poljsko civilno prebivalstvo v zaledju.

O novi vladi ČSR v Parizu so te dni poročali nekateri časopisi. V Parizu zanikajo te vesti.

Oklic na Avstrijce razglasa že par dni francoski radio (avstrijska radio-oddaja v inozemstvu), s katerim poziva vse avstrijske državljane v inozemstvu, da se prijavijo kot prostovoljci v avstrijsko legijo.

Novi angleški minister za dominijone Eden

Poveljniki angleške armade. Za glavnega poveljnika angleške armade na bojišču je imenovan Viscount Gort. Načelnik državnega generalnega štaba je general Sir Edmund Ironside, glavni poveljnik čet v domovini pa je general Sir Walter Kirke. Viscount Gort se je udeležil svetovne vojne in je tedaj dobil pridevek »tiger«.

Zataganje vojskujočih se držav pravica nevtralnih. V zmislu mednarodne konvencije, sklenjene v Haagu 1. 1907 imajo nevtralne države v slučaju vojne pravico vršiti dobave vojskujočim se državam direktno ali pa potom tranzita, t. j. dovoliti prevoz dobav iz drugih držav čez svoje ozemlje.

Angleški kralj je daroval za zbirko rdečega križa v Londonu 5000 funtov, kraljica pa 2000 funtov šterlingov.

50 nemških državljanov je odpotovalo iz Irske v Nemčijo. Na poti skozi Anglijo bodo potovali vojaško straženi.

Letalska zveza Tokio—Pariz. Na mesto ukinitve redne letalske zveze Berlin—Tokio, bo v kratkem uvedena redna letalska zveza Tokio—Paris.

Za izpremembo pravilnika o humanitarnih fondih. Z naredbo o nadziranju privatnih fondov za pokojnine, pogrebne in druge, s katero so lahko prizadeži tudi delavske strokovne organizacije, so bile te ustanove postavljene v vrsto zavarovalnih družb, ki so pridobitnega značaja, dočim dobrodelne ustanove niso pridobitne. To je pravni in fiskalni razlog, ki opravičuje pritožbe proti tej naredbi. V tem zmislu je Združenje bančnih in zavarovalnih podjetij v Novem Sadu zaradi uvedbe kontrole nad penzijskimi fondi teh zavodov ugovarjalo. Enak ugovor proti naredbi so vložili že prej zagrebški zavodi, v katerem so opozorili ministra trgovine in industrije na nedostatke pravilnika. Po mnenju teh zavodov se morajo iz naredbe izvzeti vsi pokojninski fondi. Ti fondi se lahko podrede nadzoru oblasti v poslovnem oziru, sicer pa ne. Ustanove z dobrodelnostjo in fakultativnimi podporami, kakršne so delavske strokovne in druge organizacije pa sploh ne spadajo sem. Pravilnik se bo izpreminjal. Strokovne in dobrodelne organizacije naj zahtevajo načrt na vpogled.

Za začetek šole

Potrebno obleko, obutev, perilo, nahrbtnike, aktovke, telovadne potrebščine itd. nudi najugodnejše

Jakob Lah, Maribor
Glavni trg števil. 2

Veliko akcijo za elektrifikacijo Zagreba vodi Hrvatska gospodarska zveza. V svrhu, da se omogoči vpeljava elektrike tudi v najrevnejša stanovanja, je mestna električna centrala črtala gotove pristojbine za instalacijo, ali pa jih znižala na polovico. Nadalje je omogočeno plačati instalacijo na mesečne obroke v dveh letih. Ta akcija je gotovo pametna, pa bi bilo v redu, ako bi jo posnemale tudi elektrarne v Sloveniji.

Za šolo šolske torbe, aktovke, nahrbtnike itd. priporoča

Kravos, Maribor
Aleksandrova cesta 13

LJUDSKA SAMOPOMOČ
v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in dot.

Zavaruje za pogrebnišne zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA